

Затверджую

Голова Приймальної комісії
Ректор

Михайло
ЗГУРОВСЬКИЙ
28.03.2023

Факультет менеджменту та маркетингу

ПРОГРАМА
комплексного фахового випробування
для вступу на освітньо-професійну програму підготовки магістра
«Економіка і бізнес»

за спеціальністю 051 Економіка

Програму ухвалено:

Вченою Радою факультету менеджменту та
маркетингу

Протокол №9 від 27 березня 2023 р.

Голова Вченої Ради

Марина КРАВЧЕНКО

ВСТУП

Програма складена з метою організації та проведення комплексного фахового випробування для вступу на програму підготовки магістра «Економіка і бізнес» за спеціальністю 051 «Економіка».

Метою комплексного фахового випробування є визначення рівня підготовленості вступників, виявлення їх реальних знань, умінь та навичок, необхідних для опанування освітньо-професійної програми «Економіка і бізнес» на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 051 «Економіка».

До складу програми комплексного фахового випробування входять розділи знаних дисциплін (кредитних модулів):

- «Економіка підприємства»;
- «Фінанси підприємств»;
- «Планування і контроль на підприємстві»;
- «Управління витратами».

В темах поєднується матеріал теоретичного та прикладного характеру, що дає можливість виявити повноту та системність знань абітурієнта, рівень його мислення та уміння практично використовувати набуті ним навички у розв'язанні реальних економічних задач.

Комплексне фахове випробування складається як письмове випробування. Індивідуальні письмові завдання, сформовано у білет, що містить тестову та розрахункову (задачі) частини. Перелік завдань білету містить питання та завдання різної складності, що включають:

1) теоретичні питання у вигляді тестів закритої форми, що мають три запропоновані відповіді, з яких обирається одна правильна. При відповіді на такі питання зазначається тільки літера. Загальна кількість тестових питань у білеті – 35. На виконання тестів відводиться 105 хвилин;

2) три задачі. Відповіді на задачі мають містити виклад методики розв'язання, використані формули, проміжні результати та розрахунки, остаточну відповідь та обґрунтування отриманого кінцевого результату у формі висновку. На виконання задач відводиться 75 хвилин.

Нижня межа позитивного оцінювання кожного завдання складає 60% від балів, визначених для завдання), а негативний результат оцінюється у 0 балів.

Комплексне фахове випробування відбувається шляхом виконання завдань вступної роботи без використання допоміжного матеріалу. Для розв'язання практичних завдань дозволено використовувати інженерний (науковий) калькулятор. Використання мобільних застосунків (смартфонів, комунікаторів, електронних годинників, навушників) заборонено.

Тривалість вступного випробування становить 4 академічних години (180 хвилин) без перерви.

Комплексне фахове випробування проводиться в очній або дистанційній формі з використанням технологій дистанційного навчання «Google» та сервісу відеоконференцій «Zoom» з обов'язковою відеофіксацією процесу проведення випробування.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ, ЯКИЙ ВІНОСИТЬСЯ НА КОМПЛЕКСНЕ ФАХОВЕ ВИПРОБУВАННЯ

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тема 1. Засади підприємницької діяльності

Економічна природа підприємництва. Види підприємницької діяльності. Виробниче, фінансове, комерційне, консультативне підприємництво. Моделі підприємництва: класична та інноваційна. Організаційно-економічні форми підприємництва. Переваги та недоліки

основних організаційно-правових форм підприємництва. Сутність підприємства, його ознаки та функції. Напрями діяльності підприємства. Форми об'єднання підприємств. Правові основи та державне регулювання підприємництва в Україні. Фактори макросередовища мезо- та мікросередовища підприємництва.

Тема 2. Планування діяльності підприємства

Планування на підприємстві. Система планів підприємства. Методи планування. Особливості стратегічного, тактичного та оперативного планування. Види та зміст стратегічних, тактичних та оперативних планів. Планування виробництва продукції. Планування збуту продукції. Виробнича програма підприємства, її зміст, календарний розподіл та оптимізація. Оперативно-календарне планування. Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Планування персоналу. Планування продуктивності праці. Планування фонду оплати праці.

Тема 3. Основний капітал підприємства

Співвідношення понять «основний капітал», «основні фонди», «основні засоби». Склад і класифікація основного капіталу. Виробничі та невиробничі фонди підприємства. Класифікація основних виробничих фондів. Видова (технологічна) та вікова структура основних засобів. Первісна, відновна та залишкова вартість основних виробничих фондів. Відтворення основних виробничих фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних засобів. Техніко-економічне старіння засобів праці та його наслідки. Амортизація основних засобів. Методи амортизації. Норми амортизації основних засобів. Ефективність використання та відтворення основних виробничих фондів. Шляхи підвищення рівня ефективності використання основних виробничих фондів. Поняття й види нематеріальних активів. Склад і характеристика нематеріальних активів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Вартість нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів, визначення строків їх корисного використання.

Тема 4. Оборотний капітал підприємства

Оборотний капітал: сутність, структура, джерела формування. Методи розрахунку нормативів оборотного капіталу (аналітичний, коефіцієнтний, метод прямого розрахунку). Нормування виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, залишків готової продукції. Визначення сукупного нормативу оборотного капіталу підприємства. Основні показники ефективності використання оборотного капіталу. Шляхи підвищення рівня ефективності використання оборотного капіталу.

Тема 5. Персонал підприємства та продуктивність праці

Поняття персоналу підприємства. Структура персоналу підприємства. Порядок визначення чисельності основних робітників. Порядок визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу. Визначення необхідної чисельності управлінського персоналу. Кадрова політика на підприємства: сутність, значення і цілі кадрової політики підприємства. Чинники, що визначають кадрову політику підприємства. Типи кадрової політики. Оцінювання та атестація персоналу підприємства. Продуктивність праці. Методи визначення та розрахунку продуктивності праці. Класифікація факторів зростання продуктивності праці.

Тема 6. Оплата праці та система мотивації персоналу

Поняття заробітної плати. Функції заробітної плати. Форми та системи заробітної плати. Структура заробітної плати. Основна та додаткова заробітна плата. Тарифна система оплати праці робітників. Доплати та надбавки. Сучасна державна політика оплати праці. Мінімальна заробітна плата. Оплата праці керівників, спеціалістів, службовців. Планування фонду оплати праці. Поняття мотивації праці. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Види, фактори та методи мотивації праці.

Тема 7. Виробнича потужність підприємства.

Економічна сутність поняття “виробнича потужність”. Фактори впливу на виробничу потужність. Провідні групи обладнання, дільниці, цехи. Поняття про «вузькі місця». Види потужностей: фактична, ефективна, проектна, резервна. Розрахунок виробничої потужності підприємства залежно від типу організації виробництва. Показники ефективності використання виробничої потужності. Планування виробничої потужності на підприємстві. Шляхи нарощування і поліпшення використання виробничої потужності.

Тема 8. Власний та позиковий капітал підприємства

Статутний капітал підприємства: визначення та призначення. Джерела формування статутного капіталу підприємств. Поняття про акції. Види акцій підприємства. Поняття додаткового капіталу та його джерела. Нерозподілений прибуток та його формування. Поняття позикового капіталу та джерел його формування. Об’єктивна необхідність позикових коштів у складі фінансових ресурсів підприємства. Залучення позикового капіталу на кредитному ринку. Залучення позикового капіталу на ринку цінних паперів. Види банківських короткострокових кредитів. Сутність комерційного (товарного) кредитування підприємства та його вартість. Залучення капіталу шляхом емісії облігацій: порядок емісії облігацій, вартість позики, погашення облігацій. Види облігацій. Довго- та короткострокове запозичення. Оцінювання ефективності використання власного та позикового капіталу на підприємстві.

Тема 9. Інвестиційна діяльність підприємства

Поняття інвестиційної діяльності. Види інвестицій. Джерела інвестицій. Показники ефективності виробничих інвестицій. Чинники підвищення ефективності використання виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування виробничих інвестицій. Фінансові інвестиції (цінні папери). Методичні підходи до оцінювання фінансових інвестицій. Особливості портфельного інвестування на підприємстві. Управління портфелем фінансових інвестицій (цінних паперів) підприємства. Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень і фінансових інвестицій.

Тема 10. Інноваційна діяльність підприємства

Поняття інноваційної діяльності підприємства. Види та напрями інноваційної діяльності підприємства. Технічні, організаційні, економічні та юридичні нововведення. Глобальні й локальні нововведення. Ресурси та результати інноваційної діяльності підприємства. Інноваційний проект: поняття, етапи здійснення. Державне регулювання інноваційної діяльності. Напрями підвищення рівня ефективності інноваційної діяльності підприємств. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності на підприємстві. Показники економічного ефекту від впровадження технічних, технологічних та організаційних нововведень.

Тема 11. Бізнес-планування

Сутність і значення бізнес-планування. Функції бізнес-плану. Організація процесу бізнес планування на підприємстві. Види бізнес-планів. Зміст і структура бізнес плану. Меморандум конфіденційності, резюме бізнес плану. Аналіз бізнес середовища організації. План і стратегія маркетингу, виробничий план, організаційний план, фінансовий план. Оцінювання ризику інноваційного проекту. Страхування інвестиційних ризиків. Загальні вимоги щодо складання бізнес плану.

Тема 12. Оцінювання вартості бізнесу.

Необхідність і цілі оцінювання вартості бізнесу. Види вартості бізнесу. Фактори, що впливають на величину вартості бізнесу. Доходний підхід. Метод дисконтованих грошових потоків. Метод капіталізації доходу. Ставка капіталізації. Порівняльний (ринковий) підхід. Основні принципи відбору підприємств-аналогів. Характеристика цінових мультиплікаторів. Різновиди мультиплікаторів та їх використання в оціночній практиці. Метод галузевих

співвідношень. Метод аналогового продажу (ринку капіталу). Витратний підхід. Метод вартості чистих активів. Метод ліквідаційної вартості. Метод вартості заміщення.

Тема 13. Собівартість продукції

Поняття витрат. Класифікація витрат на виробництво. Методи розрахунку витрат на виробництво. Особливості групування витрат за місцями їх виникнення (собівартість виробництва) та економічним змістом (елементи витрат). Поняття та об'єкти калькування. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат. Методика розрахунку статей калькулювання. Особливості калькуляції одиниці продукції з комплексної сировини. Шляхи зниження поточних витрат (собівартості продукції). Визначення впливу техніко-економічних чинників на зміну загальної величини поточних витрат.

Тема 14. Ціноутворення на підприємстві

Основні теорії ціноутворення. Попит і пропозиція як ціноутворюючі чинники. Закон попиту. Ціна рівноваги. Цінова еластичність, коефіцієнти еластичності. Еластичність попиту та її чинники. Еластичність пропозиції. Поняття, роль і функції ціни. Види цін. Ціни світового та внутрішнього ринків. Структура ціни. Методи ціноутворення. Сутність витратного методу ціноутворення. Метод надбавок. Метод беззбитковості та цільового прибутку. Графік беззбитковості. Способи визначення точки беззбитковості. Методи, що спираються на попит. Метод балової оцінки. Визначення ціни методом прямих витрат та умови ефективності його застосування. Методи з орієнтацією на конкуренцію. Метод лідера та сфера його поширення. Питома ціна та параметричні індекси якості. Індиферентна ціна. Метод тендерного ціноутворення та сфери його застосування. Система знижок і доплат до базової ціни. Державне регулювання цін в Україні.

Тема 15. Оподаткування підприємств

Поняття системи оподаткування юридичних осіб. Види податків, що сплачуються юридичними особами. Нормативно-правові акти, які регулюють оподаткування юридичних осіб. Поняття прямих податків, що сплачуються юридичними особами. Поняття і характеристика податку на прибуток. Платники та ставки податку на прибуток. Поняття валових витрат. Поняття і види непрямих податків, що сплачуються юридичними особами. Сутність податку на додану вартість. Поняття бази оподаткування за податком. Порядок визначення суми податку. Ставка податку. Акцизний податок. Платники акцизного податку. Порядок визначення суми податку. Особливості механізму оподаткування алкогольних і тютюнових виробів. Поняття і характеристика мита. Платники мита. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємства. Особливості нарахування і сплати єдиного податку.

Тема 16. Кредитування діяльності підприємств

Поняття про кредитування підприємств. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування підприємств. Види банківського кредиту та їх характеристика. Кредитний договір. Умови та порядок отримання банківського кредиту підприємством. Порядок погашення банківського кредиту підприємством. Методи нарахування відсотків. Способи погашення тіла кредиту. Державне регулювання кредитування підприємств. Проблеми кредитування підприємств та напрями їх вирішення.

Тема 17. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Поняття про фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Прибуток і дохід. Джерела формування загальної величини прибутку (та доходу). Валовий прибуток (та дохід) та чистий прибуток (та дохід). Розподіл чистого прибутку на підприємстві. Показники майнового стану. Ліквідність та платоспроможність. Фінансова стійкість. Ділова активність і методи її виміру. Розрахунок показників рентабельності та прибутковості. Рентабельність виробничих фондів, сукупних активів, власного (акціонерного) капіталу. Економічна сутність ефективності діяльності. Характеристика видів ефективності. Система показників

ефективності виробництва. Класифікація чинників зростання ефективності виробництва.

Тема 18. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація.

Сучасні моделі розвитку підприємств, їх характеристика. Трансформація та реструктуризація підприємства. Економічна сутність і мета процесу реструктуризації підприємства. Основні форми реструктуризації: оперативна та стратегічна. Види реструктуризації: організаційно-правова, технічна, економічна, фінансова, управлінська. Ступінь реструктуризації: часткова та комплексна. Порядок здійснення реструктуризації. Обґрунтування концепції та розробка бізнес-плану реструктуризації. Основні варіанти проведення реструктуризації підприємств. Ефективність проектів реструктуризації.

Тема 19. Економічна безпека діяльності підприємства

Змістовно-типологічна характеристика економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Типові функціональні складники економічної безпеки підприємства. Фінансова, ринкова, правова, кадрова, інтерфейсна, інтелектуальна, інформаційна, технологічна, екологічна складові економічної безпеки. Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці підприємства. Оцінювання складових економічної безпеки підприємства. Методи та підходи до оцінювання рівня економічної безпеки. Критерії та індикатори економічної безпеки підприємства. Забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 20. Санація та банкрутство підприємств

Санація суб'єктів господарювання. Класична модель процесу фінансового оздоровлення підприємства. Формування стратегічних цілей і тактики проведення санації. Розробка програми та проекту санації. Бізнес-план фінансового оздоровлення, його структура. Техніко-економічне обґрунтування санації підприємства. Поняття банкрутства підприємства. Причини та ознаки банкрутства. Законодавство України з питань банкрутства. Етапи та процедура порушення справи про банкрутство. Методика визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. Модель Альтмана. Порядок ліквідації збанкрутілих підприємств в Україні. Юридичні наслідки ліквідації та форми реалізації майна банкрутів. Черговість задоволення претензій кредиторів.

«ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Тема 21. Основи організації фінансів підприємств

Поняття й сутність фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств як внутрішня властивість і форма вияву їх сутності. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Джерела формування фінансових ресурсів. Внутрішні й зовнішні джерела. Власні, позичені та залучені кошти. Основи організації фінансів підприємств. Основні принципи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування. Зміст фінансової роботи на підприємстві, її задачі. Організація фінансової роботи на підприємствах. Фінансові інструменти і фінансові методи.

Тема 22. Оцінка фінансового стану підприємства

Фінансовий аналіз: його сутність, завдання та види. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність та значення. Форми фінансової звітності на підприємстві: принципи їх складання, періодичність складання. Показники ліквідності, методика її визначення. Складання системи нерівностей, що характеризує абсолютно ліквідний баланс. Групування активів балансу за ступенем ліквідності. Групування пасивів балансу за ступенем строкості погашення. Показники платоспроможності та їх оцінка. Система показників фінансової стійкості та ділової активності підприємства, методика їх розрахунку та оцінки. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 23. Організація грошових розрахунків підприємств

Сутність і значення грошових розрахунків в діяльності підприємства. Принципи організації розрахунків. Порядок відкриття підприємством грошових рахунків в банку. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами, векселями, інкасовими дорученнями. Розрахунки за надання факторингових послуг. Застосування на підприємствах готівково- грошових розрахунків. Організація готівково-грошових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна та санкції в системі грошових розрахунків. Порядок пред'явлення претензій по розрахунках.

Тема 24. Грошові надходження підприємства

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Фактори, які впливають на величину виручки. Методи планування виручки. Формування виручки від реалізації продукції в часі. Визначення моменту реалізації. Розподіл виручки від реалізації продукції. Грошові надходження від фінансово-інвестиційної діяльності та інші позареалізаційні доходи. Надходження від фінансових інвестицій: дивіденди від корпоративних прав, від державних цінних паперів. Ціноутворення на підприємстві. Види та методи ціноутворення. Структура ціни. Фактори, що визначають структуру ціни.

Тема 25. Формування та розподіл прибутку суб'єктів господарювання

Економічна сутність прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Види прибутку. Прибуток від реалізації продукції та його формування. Методи розрахунку прибутку: прямого розрахунку, на основі витрат на 1 грн. виробленої продукції, аналітичний. Фактори, які впливають на формування прибутку. Рентабельність підприємства та її види. Методика розрахунку видів рентабельності. Розподіл прибутку підприємств, його зміст і економічне значення. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Фонди грошових коштів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку. Нерозподілений прибуток.

Тема 26. Оборотні кошти підприємства

Сутність оборотних коштів та їх організація. Склад і структура оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів. Джерела формування оборотних коштів. Власні оборотні кошти. Позичені й залучені оборотні кошти. Необхідність і методи визначення потреби в оборотних коштах. Поняття норм і нормативів оборотних коштів, їх розрахунок. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах і його використання. Показники стану та ефективності використання оборотних коштів. Коефіцієнти, що характеризують використання оборотних коштів.

Тема 27. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Склад і структура основних фондів підприємств. Оцінка основних фондів та її види. Показники стану й ефективності використання основних виробничих фондів. Відтворення основних фондів. Знос і амортизація основних фондів. Амортизаційна політика підприємства. Методи нарахування амортизації для цілей бухгалтерського обліку. Сутність і склад капітальних вкладень. Відтворення основних фондів. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Власні фінансові ресурси підприємств: амортизаційні відрахування, чистий прибуток, інші ресурси. Кредитування відтворення основних фондів. Державне фінансування капітальних вкладень.

Тема 28. Фінансове планування на підприємстві

Зміст і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Характеристика видів фінансових планів. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод.

Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування. Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Зміст та структура фінансового плану підприємства (баланс доходів і видатків). Розрахунок показників дохідної і видаткової частини фінансового плану. Виконання фінансового плану. Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення. Бюджетування на підприємстві. Види та методи розробки.

Тема 29. Фінансова неспроможність підприємств

Фінансова криза на підприємстві та причини її виникнення. Банкрутство підприємства: причини, види та наслідки. Фінансові заходи упередження банкрутства. Діагностика ймовірного банкрутства. Фінансова санація підприємств, її економічний зміст та порядок проведення. Розробка програми санації. Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації. Мобілізація внутрішніх фінансових джерел санації. Державна фінансова підтримка санації. Санація реорганізацією (реструктуризацією). Приватизаційні аспекти санації суб'єктів господарювання. Реалізація програми фінансової санації підприємства як окремих етапів санаційного процесу.

Тема 30. Кредитування підприємств

Сутність та функції кредиту. Принципи кредитування. Форми та види кредитів, які використовуються у господарській діяльності підприємств. Особливості банківського кредиту для підприємств. Особливості комерційного (товарного) кредиту. Сутність та значення державного кредиту для підприємств, умови його надання. Умови надання лізингового кредиту. Визначення потреби підприємства в кредитах. Кредитний договір: сутність і порядок укладення. Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Порядок погашення кредиту. Позичковий процент, фактори, що на нього впливають. Комерційне кредитування підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Обґрунтування ефективності залучення кредитних ресурсів.

«ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ»

Тема 31. Сутність планування і контролю, його особливості на підприємстві.

Історія розвитку науки про організацію і планування виробництва. Планування як функція управління підприємством. Системний підхід до планування. Сутність об'єктів планування на підприємстві. Процес планування та прийняття рішень. Концепція контролінгу – інтегрованого інструменту планування і контролю.

Тема 32. Система планів підприємства

Функціонування системи планування на підприємстві. Методологія планування: принципи, методи, норми і нормативи. Форми планування та види планів. Фактори, що впливають на вибір форми планування. Організація планування на підприємстві.

Тема 33. Маркетингові дослідження, планування і контроль збуту

Формування плану збуту з урахуванням досліджень ринку. Вплив життєвого циклу продукції та детермінантів попиту на обсяг збуту. Планування реклами: види та засоби поширення. Планування збуту продукції: основні показники плану та їх розрахунок.

Тема 34. Планування виробництва продукції

Виробнича програма підприємства, її зміст і оптимізація. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному виразі. Товарна продукція, характеристика, склад, розрахунки. Валова продукція, характеристика, планування залишків незавершеного виробництва. Реалізована і чиста продукція, характеристика і визначення в процесі планування.

Тема 35. Оперативно-календарне планування і контроль

Зміст і завдання оперативно-календарного планування. Особливості оперативно-календарного планування в одиничному виробництві. Оперативно-календарне планування у серійному виробництві: системи, календарно-планові нормативи, випередження, заділи. Оперативно-календарне планування у масовому виробництві: системи, календарно-планові нормативи, планування роботи потокових ліній.

Тема 36. Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва

Зміст планування матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) та послідовність його розробки. Планування потреби в матеріальних ресурсах. Запаси й регулювання їхніх розмірів: поточний, страховий, підготовчий, транспортний, технологічний. Визначення потреби цехів у матеріальних ресурсах.

Тема 37. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю

Види виробничої потужності, чинники, що її визначають, і послідовність розрахунків. Методики розрахунку виробничої потужності. Визначення максимально можливого випуску продукції з наявної потужності. Система показників виробничої потужності.

Тема 38. Планування персоналу і оплати праці

Планування персоналу. Планування потреби в персоналі. Планування продуктивності праці. Планування фонду оплати праці. Методика розрахунків персоналу за різними категоріями. Методика розрахунків плану підвищення продуктивності праці під дією основних техніко-економічних чинників. Методика розрахунку планового фонду заробітної плати за елементами.

Тема 39. Планування виробничої інфраструктури

Особливості функціонування та планування підрозділів виробничої інфраструктури. Планування забезпечення підприємства технологічним оснащенням. Планування діяльності ремонтного виробництва. Планування енергозабезпечення підприємства. Планування транспортного обслуговування виробництва.

Тема 40. Планування витрат виробництва

Мета, завдання та послідовність розробки плану собівартості продукції. Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами. Планування собівартості реалізованої продукції. Розрахунок калькуляційних статей прямих витрат. Показники планування зниження собівартості продукції.

Тема 41. Фінансове планування і контроль на підприємств

Зміст і завдання фінансового плану. Планування потреби у фінансових ресурсах. Планування прибутковості підприємства, визначення валового і чистого прибутку як основи прибутковості підприємства та методи планування прибутку від операційної діяльності. Аналіз «витрати — обсяг — прибуток» у процесі фінансового планування.

Тема 42. Планування і контроль оновлення продукції

Формування планів оновлення продукції, їхній склад і завдання. Оптимізаційні планові розрахунки оновлення продукції. Планування витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції. Об'ємно-календарне планування підготовки виробництва нової продукції. Сітьові методи планування підготовки виробництва та освоєння нових виробів.

Тема 43. Планування організаційно-технічного розвитку

Сутність планування технічного та організаційного розвитку. Оцінка технічного рівня розвитку підприємства.

Тема 44. Бізнес-планування

Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану. Склад бізнес-плану і технологія його розроблення.

«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

Тема 45. Економічна суть, значення і завдання управління витратами

Поняття «витрати». Поняття управління витратами. Методологічні підходи до управління витратами. Принципи управління витратами. Завдання управління витратами.

Тема 46. Класифікація витрат

Поняття бухгалтерських та економічних витрат. Визнання витрат. Класифікація витрат.

Тема 47. Методи розрахунку собівартості продукції

Чинники вибору методу розрахунку собівартості. Методи розрахунку собівартості продукції.

Тема 48. Собівартість. Види собівартості.

Поняття витрат, собівартості виробництва та собівартості продукції. Регулювання порядку формування собівартості продукції. Види собівартості продукції. Порядок їх розрахунку.

Тема 49. Методи калькулювання витрат.

Нормативний метод калькулювання. Поняття калькулювання. Сутність нормативного методу калькулювання. Методи встановлення норм витрат матеріальних та трудових ресурсів. Складання планової (нормативної) калькуляції. Модифікації нормативного методу калькулювання. Нормативний облік виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) (стандарт-кост). Облік витрат в системі калькулювання директ-костинг.

Тема 50. Попередільний метод калькулювання

Поняття та сфера застосування попередільного методу калькулювання. Методика попередільного калькулювання. Види попередільного методу.

Тема 51. Позамовний метод калькулювання

Область застосування позамовного методу. Сутність позамовного методу. Об'єкт калькулювання витрат. Документальне оформлення процесу виконання замовлення. Недоліки позамовного методу.

Тема 52. Попроцесний метод калькулювання

Суть та сфера застосування попроцесного методу калькулювання. Види попроцесного калькулювання.

Тема 53. Альтернативні методи планування витрат

Сутність системи обліку та калькулювання за змінними витратами «директ-костинг». Сутність системи обліку та калькулювання за нормативними витратами «стандарт-костинг». Сутність системи обліку та калькулювання цільових витрат «таргет-костинг». Кайзен-костинг.

Тема 54. Планування та облік витрат допоміжних виробництв

Поняття допоміжних (обслуговуючих) виробництв. Спосіб розрахунку собівартості допоміжних цехів. Собівартість послуг ремонтних цехів. Собівартість продукції енергетичних цехів. Собівартість послуг транспортного господарства підприємства.

Тема 55. Планування собівартості незавершеного виробництва

Склад незавершеного виробництва. Визначення кількості незавершеного виробництва. Оцінювання вартості незавершеного виробництва.

Тема 56. Особливості обліку фактичних витрат виробництва

Поняття про фактичну (звітну) калькуляцію продукції. Способи обліку матеріалів, що списуються на собівартість продукції. Оформлення первинних документів на відпуск матеріалів у виробництво. Документальне оформлення витрат з оплати праці основних виробничих працівників при складанні фактичної собівартості. Документальне оформлення нарахувань на заробітну плату. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання. Загальновиробничі витрати. Розподіл загальновиробничих витрат.

Тема 57. Групування витрат за економічними елементами

Поняття «елементу витрат». Зміст елементів витрат в кошторисі виробництва продукції. Зведений кошторис витрат підприємства.

Тема 58. Аналіз собівартості продукції

Аналіз абсолютних показників. Горизонтальний аналіз. Вертикальний аналіз. Трендовий аналіз. Коефіцієнтний аналіз. Факторний аналіз. Диференційований метод обліку собівартості ABC-костинг (Activity Based Costing). Функціонально-вартісний аналіз (ФВА).

Тема 59. Стратегія підприємства

Еволюція систем планування розвитку підприємства. Поняття «стратегія підприємства». Необхідність її формування. Предмет вивчення стратегії підприємства. Стратегічний контекст у діяльності підприємства. Ієрархія стратегій підприємства та етапи їх формування. Організація процесу розробки стратегій підприємства.

Тема 60. Місія та цілі підприємства.

Формулювання та характеристика елементів місії. Поняття, види та принципи формулювання цілей організації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Артамонова Н. С., Акулюшина М. О. Управління витратами: навч. посібник, Київ : ФОП Сладкевич Б.А., 2018. 116 с.
3. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці : Технодрук, 2019. 264 с.
4. Виробничий менеджмент : підручник для студентів вищих навчальних закладів М.П. Бутко, С.М. Задорожна, Н.В. Іванова, М.І. Мурашко та ін.; Київ : Центр учбової літератури, 2020. 422 с.
5. Господарський кодекс України : Відомості Верховної Ради України від 24.02.2005 № 436-IV станом на 28.03.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
6. Економіка підприємства: Навчальні матеріали з дисципліни для студ. спеціальності 051 «Економіка». Гречко А.В. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22757>
7. Економіка підприємства 2 : Навчальні матеріали з дисципліни для студ. спеціальності 051 «Економіка» уклад.: Гречко А.В. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/45961>
8. Залуцький І. Р., Цимбалюк В. М., Шевченко С. Г. Планування і діагностика діяльності підприємств : навч. посіб. Львів : Видавництво «Новий світ-2000», 2020. 320 с.

9. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 від 20.10.1999 р. № 246 : станом на 01.01.2023 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
10. Ковальчук Н.О., Феदिшин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231 с.
11. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII : станом на 27.01.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
12. Макалюк І. В., Ліндаєв Д. В. Сутність збутової діяльності підприємства та методологічна послідовність оцінювання її ефективності. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. 2019. Випуск 23. С. 140-148.
13. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Економіка підприємства» освітнього ступеня «бакалавр» денної форми навчання. КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. В. П. Мартиненко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 56 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/20844>
14. Методичні рекомендації до виконання розрахункової роботи з дисципліни «Фінанси підприємств» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Економіка підприємства» освітнього ступеня «бакалавр» денної форми навчання. КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. В. П. Мартиненко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 24 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/20843>
15. Механізми забезпечення ефективної діяльності підприємств: контрольно-аналітичний аспект : колективна монографія. Луцький національний технічний університет. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2019. 115 с.
16. Основні засоби: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 від 27.04.2000 р. № 92: станом на 29.07.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
17. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII: станом на 10.10.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#T>
18. Планування діяльності підприємств : навч. посіб. / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк, Л. Я. Балаш та ін. ; за ред. Н. І. Михалюк. Львів : «Новий світ-2000», 2020. 620 с.
19. Податковий кодекс України : Відомості Верховної Ради України від 07.04.2011 № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> : станом на 20.03.2023 р.
20. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI : станом на 04.12.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
21. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434 с.
22. Фінанси бізнесу. Ситник Н. С., Сташишин А. В., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф. та ін.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 432 с.
23. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Тестові завдання (70 балів).

Задача 1 (10 балів).

Вартість нерухомого майна підприємства складається із вартості земельної ділянки та вартості будівель у співвідношенні 1:3. Коефіцієнти капіталізації для землі та будівель дорівнюють 12% та 16% відповідно. Від використання нерухомості очікується щорічний чистий операційний дохід в розмірі 120 тис. грн. Оцінити вартість земельної ділянки.

Задача 2 (10 балів).

Обсяг реалізованої продукції в звітному році складає 1560 тис. грн при нормативі власних оборотних коштів – 960 тис. грн. В періоді, що планується, передбачається

збільшити обсяг реалізації на 20%, а норматив оборотних коштів на 10%. На скільки днів повинна скоротитись тривалість обороту оборотних коштів?

Задача 3 (10 балів).

Суспільна потреба в товарі забезпечується трьома групами виробників. Перша група виготовляє 25 тис. виробів, при цьому затрачаючи на кожен 3 год. праці; друга відповідно 35 тис. виробів і 2 год. праці; третя – 40 тис. виробів і 3,5 год. праці. Обчисліть суспільну величину вартості товару.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

При оцінюванні виконання завдань вступної роботи враховується уміння структурувати та комплексно оцінювати проблему в процесі її аналізу, формулювати пропозиції щодо оптимальних шляхів її розв'язання, обґрунтовано, системно та лаконічно формулювати відповідь.

Оцінювання знань абітурієнтів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у екзаменаційну оцінку.

№ з/п	Структура завдань білету вступного комплексного фахового випробування	Максимальна кількість балів
1.	Тестові завдання з дисциплін: «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств», «Планування і контроль на підприємстві», «Управління витратами»	70
2.	Задача 1	10
3.	Задача 2	10
4.	Задача 3	10
Разом		100

Залежно від загальної суми отриманих балів вступнику виставляється оцінка за 100-бальною шкалою, яка потім перераховується зі 100-бальної шкали у 200-бальну шкалу.

1. Тестові (теоретичні) завдання:

Ваговий бал одного питання – 2 бали, білет містить 35 тестових завдань, максимальна кількість балів, отримана за виконання тестів – 70 балів. Критерії оцінювання тестових завдань:

Вірна відповідь	2 бали
Невірна відповідь	0 балів

2. Задачі:

Розв'язання однієї задачі оцінюється від 0 до 10 балів, білет містить 3 задачі. Критерії оцінювання однієї задачі:

Повне безпомилкове розв'язання: наявність всіх розрахунків та проміжних результатів	10 балів
Повне розв'язання, проте допущено несуттєві неточності	9 балів
Наявні розрахунки, проте є помилки у проміжних результатах та/або немає обґрунтування результату	8 балів
Неповна відповідь, відсутні проміжні розрахунки та пояснення до них	7 балів
Немає обґрунтування, допущені помилки в логіці розрахунку	6 балів
Невірна або відсутня відповідь	0 балів

Перерахунок балів комплексного фахового випробування в 200-бальну шкалу для формування конкурсного балу здійснюється за нижчезазначеною таблицею:

Таблиця відповідності оцінок РСО (60...100 балів)
оцінкам 200-бальної шкали (100...200 балів)

шкала РСО	шкала 100...200	шкала РСО	шкала 100...200	шкала РСО	шкала 100...200	шкала РСО	шкала 100...200
60	100	70	140	80	160	90	180
61	105	71	142	81	162	91	182
62	110	72	144	82	164	92	184
63	115	73	146	83	166	93	186
64	120	74	148	84	168	94	188
65	125	75	150	85	170	95	190
66	128	76	152	86	172	96	192
67	131	77	154	87	174	97	194
68	134	78	156	88	176	98	196
69	137	79	158	89	178	99	198
						100	200

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ:

_____ Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА,
доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри економіки і підприємництва

_____ Валентина МАРЧЕНКО
доктор економічних наук,
професор кафедри економіки і підприємництва

_____ Наталія ШЕВЧУК
кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і підприємництва

Програму комплексного фахового випробування для вступу на освітньо-професійну програму підготовки магістра «Економіка і бізнес» за спеціальністю 051 Економіка рекомендовано кафедрою економіки і підприємництва факультету менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (протокол №12 від 15.03.2023 р.)

Завідувач кафедри
економіки і підприємництва
д.е.н., проф.

_____

Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА